

**Julkisia hankintoja
koskevat
tyypillisimmät
sopimusriidat**

Julkisten hankintojen
ajankohtaisfoorumi
20.11.2019
VT Aarne Kumlin

Mistä riidellään?

§

- Oikeus vetäytyä
- Onko sopimus syntynyt?
- Sopimuksen ehdot epäselvät

Hankintamenettelyn ja tarjouksen sitovuus

Hankintamenettelyn sitovuus

- **Sopimuksentekorikkomus (neuvotteluvastuu)**
- **Hankintamenettely sitoo tilaajaa**
 - Ei markkinakartoituksen väline
 - Hankintapäätöksen jälkeen hankintayksikön on tehtävä hankintasopimus (128 §)
 - Keskeyttäminen mahdollista (125 §)
 - perälautana sopimuksen tekeminen
 - NJA 2013 s. 762 (palautettu kilpailutuksen piiriin)
 - negatiivinen sopimusetu (169 §), tarjouksentekokustannukset
- **Positiivinen sopimusetu (KKO 1999:48, KKO 1996:84)**
 - Edellytyksenä erityiset syyt (lakiin tai sopimukseen perustuva velvoite toimia tietyllä tavalla)
 - Voitto, joka jää saamatta
 - Velvollisuus rajoittaa vahinkoa hankkimalla muita töitä
 - Velvollisuus valittaa/hakea oikaisua?

Tarjouksen sitovuus

- **Tarjous sitoo tarjoajaa**
 - Selonoton (tarjousten avaamisen) jälkeen ei voi vetäytyä (OikTL 7 §)
 - Jos erityisiä syitä, mahdollisuus vedota kunnes hankintayksikkö ryhtynyt määrääviin toimiin (tehnyt hankintapäätöksen) (OikTL 39 §)
 - Tarjouspyynnön epäselvyys
 - Onko toiminut huolellisesti?
 - OikTL 32 § ilmaisuerehdys
- **Positiivinen sopimusetu (KKO 2008:57)**
 - Voittaneen ja toiseksi tulleen tarjousten erotus (=kateosto)
 - Hinnanerossa ei huomioitu laatueroa (Helsingin hovioikeus S13/1324)
 - Merkittävä ja yllättävä olosuhdemuutos voisi vapauttaa positiivisen sopimusedun korvausvastuusta

Tarjouksen sitovuus

- **Sopimuksentekorikkomus (neuvotteluvastuu)**
- Tarjous sitoo antajaansa, eikä myöskään tilaaja voi hyväksyä muutoksia
- **Helsingin hovioikeus S13/1324**
 - Tarjoamalla henkilön, joka ei ole käytettävissä muutoin kuin tarjousvertailussa synnyttää positiivisen sopimusedun mukaisen korvausvastuun tarjoajalle
 - Jos hankintayksikkö hyväksyisi muutoksen olisi hankintayksikkö korvausvastuussa muita tarjoajia (2. tullut) kohtaan
 - laitton suorahankinta, seuraamusmaksu valtiolle

Onko sopimus syntynyt?

- **Hankintalaissa muotovaatimus hankintasopimukselle (128 §)**
 - Erillinen kirjallinen sopimus (vuoden 2010 oikeussuojauudistus)
 - OikTL syrjäytyy
 - Aikaisemmin pelkkä tarjouksen hyväksyminen synnytti sopimuksen (KKO 1996:84)
 - Hankintapäätöksen tiedoksianto ei synnytä myöskään sopimusta (HE 190/2009 vp., *Helsingin hovioikeus S 13/1324*)
 - Odotusaika mainittava päätöksessä (123 §)
 - Kannattaa mainita myös *"sopimus syntyy vasta..."* (*Helsingin hovioikeus S 13/1324*)

Onko sopimus syntynyt?

- **Voiko sopimus syntyä muutoin, tapauskohtaisten olosuhteiden perusteella – ns. hiljaisella sopimuksella?**
 - Hankintayksikön kannattaa varmistaa, ettei voittaneelle tarjoajalle synny käsitystä sopimuksen syntymisestä
 - Toimittava aktiivisesti, jos toinen osapuoli ryhtyy hankinnan toteuttamiseen, jotka poikkeavat tavanomaisista valmistelutoimista
 - Puitejärjestelyissä hankintapäätös ("*lista työkoneista*") -> tilaus
 - Väittäjällä näyttötaakka
- Julkisissa hankinnoissa ei lähtökohtaisesti synny vakiintunutta käytäntöä (Rovaniemen HO S 17/518)

Sopimusaikaiset ongelmat

KKO 2001:34

”Sopimusta tulkittaessa on otettava huomioon sopimuksen sanamuodon ohella kaikki muukin tulkinta-aineisto, jolla on merkitystä sopimuksen sisältöä selvittäessä. Tällaista tulkinta-aineistoa ovat muun muassa sopimukseen johtaneet neuvottelut.”

Mitä tarkoittaa julkisissa hankinnoissa?

- **Hankintasopimus** ja sen liitteet
 - sopimusaikainen aineisto: laskut, ohryn pöytäkirjat, sähköpostit
- Hankintapäätös
- Tarjouspyyntö
 - Sopimuksen tarkoitus
 - Volyymit vain vertailua varten
- Hankintailmoitus
 - CPV-lisäkoodit
- Tarjous
- Esittelytilaisuudet
- Rajallisesti sopimusta edeltävää neuvotteluaineistoa, kirjeenvaihtoa

KKO 2016:10

"Vakiintuneen sopimusoikeudellisen periaatteen mukaisesti sopimuksen tulkinnan lähtökohtana on sopimuksen sanamuoto. Jos sopimuksen sanamuoto on siten epäselvä, että se mahdollistaa useita perusteltuja tulkintavaihtoehtoja, sopimusta on vakiintuneiden tulkintaperiaatteiden mukaan pääsääntöisesti tulkittava laatijansa vahingoksi."

- Julkisissa hankinnoissa laatijana yleensä tilaaja
- Näyttövelvoite, jos poiketaan sanamuodosta

Tyypillisiä kiistoja

- Hinnantarkistukset
- Tarjotut henkilöresurssit
- Lisä- ja muutostyöt
- Vastaako palvelu/urakka/tavara vaadittua?
- Aikataulut
- Onko ostovelvoitetta?

Tyypillisiä kiistoja

- **Ostovelvoite**
 - Yksinoikeus ("*kokonaisvaltainen toimittaja*")
 - Eri asia kuin minimiostovelvoite
 - Puitejärjestelyissä etusijajärjestys ("*halvin saatavilla...*")
- Onko puitejärjestelystä riippumatta oikeus hankkia/kilpailuttaa/tehdä itse järjestelyn ulkopuolelta esim. palveluja?

Ostovelvoite

- Hankintadirektiivin johdanto-osan (61) mukaan hankintayksiköillä ei ole velvollisuutta hankkia puitejärjestelyn perusteella tuotteita, palveluja tai urakoita
 - Ei hankintalakiin perustuvia seuraamuksia
- Kuitenkin tilaus tai tehty sopimus sitovat
 - Hankinnan kilpailuttaminen voi olla sopimusrikkomus
- Kannattaa määritellä selvästi hankinta-asiakirjoissa
 - *"kaupungin ei myöskään ole näytetty rajoittaneen oikeuttaan järjestää uutta kilpailutusta, kaupungilla on ollut oikeus puitejärjestelystä huolimatta kilpailuttaa ..."* (Turun hovioikeus S15/1280)

Kiitos!

Aarne Kumlin

aarne.kumlin@ptcs.fi

puh. 0400 180 666